

Bon-BOM

2019. február | A Bolyai Önképző Műhely lapja | 8. évfolyam, 5. szám

Felhívás
2. oldal

Műértelmezés
18. oldal

Alumnusok
3. oldal

Széchenyi gondolatai
20. oldal

Történeteink
15. oldal

20. századi vidék
22. oldal

Felhívás

A Bolyai Önképző Műhely tagjainak immáron hatodik alkalommal hirdetjük meg a gyalogos szemináriumot, amely ezúttal *Fogaskerekék* elnevezéssel kerül megrendezésre. Az idei címmel hangsúlyozni kívánjuk a konferencia multidiszciplináris jellegét, a különböző témák és területek összekapcsolódására utalva.

A konferencia alapfilozófiája, hogy a témák ismertetése során a megfelelő szakmai igényesség mellett az „utcáról betévedt ember” számára is élvezetes előadást nyújtunk. Emellett az, hogy jobban megismerkedjünk egymás szakmai területeivel, kutatási témáival, érdeklődési körével.

A konferencia időpontja: **2019. április 13. (szombat) 9:00 – 19:00**

A jelentkezéshez (mindhárom évfolyamból és az alumniból) küldjétek el a jelentkezési lapot a gyalogos.seminarium@gmail.com e-mail címre **2019. március 10-ig**.

Az előadások időtartama **maximum 15 perc**, amely során PowerPointal, Prezivel és más segédanyaggal (kép, szobor, könyv, tervrajz, makett) kiegészítve oszthatjátok meg önálló gondolataitokat az adott témáról (jelentős tudományos áttörések bemutatása természetesen nem elvárás). Az előadást követően **5 perc vita** áll rendelkezésre a hallgatóságban felmerült kérdések megválaszolására, illetve a további hozzászólásokra.

A konferencián elhangzott előadásokat az eddigiéhez hasonlóan szerkesztett változatban is közreadjuk, ezért arra kérünk minden jelentkezőt, hogy nyár végéig (azaz **2019. augusztus 31-ig**) elektronikus formában küldje el a kötetbe szánt tanulmányát az irodalomjegyzékkel együtt. A kötet ISBN számmal ellátott, ezért hivatalos publikációnak számít.

A konferenciát követően egy szerény állófogadásra hívjuk meg előadóinkat és vendégeinket.

Baráth Géza ►**(BOM: 2003–2006)**

Azt már kisgyerekként tudtam, hogy mérnök szeretnék lenni, a kérdés csak az volt, milyen. Végül az Építésmérnöki Kar mellett döntöttem, a BME-n diplomáztam. Az egyetem után elsősorban kivitelezéssel, kisebb arányban üzemeltetéssel foglalkoztam, közben hobbiként jelent meg az energetika az életemben. Ma már csak ezzel foglalkozom: nagyvállalatok energetikai rendszereivel, az épületenergetika jogi kérdéseivel, épületfizikával, a növények épületekre gyakorolt hatásával. Szabadidőmben szeretek utazni, a természetet járni.

Bisztray Márta**(BOM: 2004–2007)**

◀ A Budapesti Corvinus Egyetemen végeztem közgazdászként, kihasználva a felvehető kurzusok minél szélesebb spektrumát, piacelemző főszakirányon és kultúra-gazdaságtan mellékszakirányon. Innen a CEU-ra (Közép-európai Egyetem) vezetett az utam, ahol az MA képzés alatt szakmailag és emberileg is olyan sok jó élményben volt részem, hogy egyértelmű volt, a PhD képzést is szeretném itt elvégezni. 2016-ban ez sikerült is. Közben egyetemi kutatási projekteken dolgoztam, és néhány hónapot Londonban töltöttem az LSE egyik kutatócsoportjában, ami meghatározó élmény volt. 2015 ősze óta az MTA KRTK Közgazdaságtudományi Intézetében dolgozom, élvezve a kutatómunka adta szellemi szabadságot, és a nemzetközi konferenciákon való tárlkozásokat, amik által újra meg újra lehetőség van rácsodálkozni a világ sokszínűségére.

Bokros Balázs Márk OSB
(BOM: 2003–2006)

Miután elvégeztem a Miskolci Egyetem gazdálkodási szakát, beléptem a Pannonhalmi Főapátság bencés közösségébe, amelynek így immáron tizedik éve vagyok tagja. Szerzetesként teológiai, illetve tanári (hittan és matematika) tanulmányokat is folytattam. Ötödik tanévetem kezdtem meg idén gimnáziumunkban, mint kollégiumi nevelőtanárr, emellett jelenleg a főapátság HR részlegét vezetem. Fontosnak tartom életemben a csendet, az emberekkel való foglalkozást, a folyamatos önismereti munkát, hogy képes legyek olyan közeget és teret kialakítani magam körül, amely mások növekedését és előrehaladását is segítheti. Bencés szerzetesi hivatásomat megélve pedig arra törekszem, hogy úgy mutassam meg mások számára Istent, ahogy saját magam is megtapasztalom. ▼

Csernus Mihály ▲
(BOM: 2014–2017)

Hangos – ez az egyik tulajdonságom, ami alapján a legtöbben ismernek a BOM-ban. A Corvinus Egyetemen szereztem meg közgazdasági diplomámat, de közben már elkezdtem HR-esként dolgozni. Jelenleg egy hazai vállalkozásnak vagyok a HR-ese. Nagyon szeretek zenélni, énekelni, amit a táborokban már tapasztalhattak a bolyaisok. Szabadidőmben fontos szerepet játszik a néptánc és a népi kultúra őrzése, valamint az ebből a szubkultúrából kialakult táncművelés jelentősége a 21. századi információs társadalomban. 2017-es bolyais évfolyamot alumnusként igyekszem meg látásaimmal segíteni.

Dombi Tímea ▲
(BOM: 2002–2006)

Dr. Mátyási-Dombi Tímea aneszteziológus szakorvosjelölt vagyok, jelenleg a Baleseti Központban dolgozom Budapesten. Elsősorban baleseti sérültek műtéti érzéstelenítésével, altatásával és intenzív osztályos kezelésével foglalkozom. Fő érdeklődési területem az ultrahang vezérelt perifériás idegblockk egyre szélesebb körben történő alkalmazása a műtétekhez. Jelenleg háromgyermekes anyukaként a legnagyobb kihívást az jelenti számomra, hogy hogyan lehet összehangolni a szakmai hivatást a gyermekneveléssel. Fő célom, hogy példát mutassak a kortársaimnak, hogy ez igenis lehetséges, és minden nehézsége ellenére így érzem teljesnek az életem.

Filep Gábor
(BOM: 2012–2015)

Tanulmányaimat a Debreceni Egyetem épületmechanika alapképzésének elvégzése után a BME-n folytattam intelligens beágyazott mechatronikai rendszerek szakirányon. Az irányváltás annak köszönhető, hogy egyetemi éveim alatt közelebb kerültem a mikrovezérlők világához. Fő érdeklődési köreim alapját az innovatív technológiák képezik, mint például az IoT, a virtuális- és kiterjesztett valóság, illetve a robotok világa. Ezen területekben való elmélyülésre kiváló lehetőséget biztosít a munkahelyem, ahol jelenleg (még diákként) innovációs fejlesztőként dolgozom. ▼

Filep Tamás**(BOM: 2011–2014)**

Tanulmányaimat fizikus Msc és mérnökinformatikus Msc képzésen végeztem. Szeretem a kihívásokat, a feladatok megoldása során feltáruló összefüggések szépségét. Jelenleg egy innovációs csoport vezetője vagyok, a csoporton belül orvosi képfeldolgozással, önvezető járművekkel, Smart city-vel, Ipar 4.0-val és AR/VR szemüveg alkalmazási területével foglalkozunk. Szeretek sportolni (pl. sakk, küzdősport, teljesítménytúra), tehetséges emberek társaságában lenni, illetve programokat szervezni. ▼

Héra Bálint ▲**(BOM: 2015–2018)**

Szombathelyen születtem, majd érettségi után a Műegyetemen ipari formatervezést tanultam. A Bolyai Önképző Műhelyhez 2015-ben csatlakoztam abban az évfolyamban, amelynek Esszencia kötetét hamarosan a kezetekben tarthatjátok. Jelenleg elektronikus-tananyag szerkesztőként matematika vizsgafelkészítő tananyagok és céges belső képzések fejlesztésével foglalkozom.

Hinkel Szilvia ▲
(BOM: 2012–2015)

Hinkel Szilvia vagyok, okleveles építőmérnök. Dolgoztam már az ingatlanpiac elemzőjeként, értékbecs-lőként. Jelenleg egy mérnökirodában dolgozom projektmenedzserként, és a tulajdonosokat segítem a koncepcióalkotási, tervezési, kivitelezési és engedélyeztetési folyamatokban. Szabadidőmben közgazdásznak tanulok, olvasok, barátnőkkel találkozom, kirándulok, táncolok, erdőt mentek. Röviden a fejlődés, fejlesztés, értékke-resés érdekel.

Hoffman István és Szalay Zsófia
(BOM: 2000–2003 / 2002–2005)

Hoffman István jogász vagyok, az ELTE ÁJK habilitált egyetemi docense. Kutatási területem a szociális jog, valamint a közigazgatási szervezeti jog kérdései. Kutatói munkám mellett gyakorlati közigazgatási tevékenységet is végzek: korábban minisztériumi köztisztviselőként és kúriai főtanácsadóként is dolgoztam. A Bolyai Műhellyel való kapcsolatom a kezdetekig nyúlik vissza: a 2000-es Bolyai-díj átadást követően a Műhely első, kísérleti évfolyamának aktív tagja voltam, valamint a Bolyai Műhely szervezeti kereteinek kialakításában is közreműködtem. A Műhely azonban nemcsak az önképzést elősegítő szervezet volt számomra: számos barátságot kötöttem, s itt ismerkedtem meg későbbi feleségemmel (Szalay Zsófia) is, akivel immáron két közös gyermekünket neveljük. ▼

Kovács Balázs

(BOM: 2011–2014)

Szoftverfejlesztőként és IT trénerként dolgozom, emellett hobbizenesként és újdonsült családapaként élem életem. 2011–2013 között voltam a BOM hallgatója, sok mély gondolatot, érdekes nézőpontot, új barátot szereztem az itt töltött évek alatt. Emellett talán a legnagyobb dolog, amit elhoztam innen, az az Inferno Minor Kórus, melyet hat éve alapítottunk az egyik befogadó táborban. Bár az évek során kicsit eltávolodtunk a Bolyai Műhelytől, de annak egyik legfontosabb értékét továbbra is hordozzuk: gyökeresen különböző embereket kovácsolunk össze egy közös cél érdekében – sokszor vitákkal, de kölcsönös nyitottsággal egymás felé. Ha kóruséneklésre támad kedved, téged is szeretettel várunk tagjaink sorába! ▼

Nátz Katalin ▲

(BOM: 2005–2008)

Bár a legtöbben tanárként és életművészként ismernek a BOM-ban, valójában közgazdászként végeztem a Corvinuson, majd üzleti információs szakmérnökként az Óbudai Egyetemen. Több mint 12 évig dolgoztam controllerként a kivállalkozásoktól a multinacionális vállalatokig – végigjárva a ranglétrát. Jelenleg üzleti elemzőként a vállalati információs szoftverek funkciópont-analízisével foglalkozom, s kutatásaim is ehhez a témakörhöz kapcsolódnak. A konferenciák és a megbeszélések mindig mozgásban tartanak, s ingázom két hazám között is. A zene sem áll tőlem távol, hiszen alapítótagja voltam az Inferno Minor kórusnak, énekeltem a Műegyetemi kórusban és a zongorámon is felcsendülnek Chopin, Brahms és Liszt hangjai, ha elfoglaltságaim megengedik.

Paár Ádám ▲**(BOM: 2005–2008)**

A történelem iránti érdeklődésem nagypapám és a történelmi regények hatására alakult ki. 2006-ban az ELTE-n történelem szakon, majd 2008-ban ugyanott politológia szakon megszereztem a diplomát. 2015-ben megvédtem doktori disszertációm, amelynek témája Győr-Moson 1922–1947 közötti választási társadalomtörténete volt. Történelemtanárként dolgozom a Bartók Béla Zeneművészeti és Hangszerész-képző Gyakorló Szakgimnáziumban. Emellett a Múltanyosság Politikaelemző Központ elemzője vagyok. Történész-politológusként szoktam hivatkozni magamra, mert törekszem arra, hogy a történészi nézőpontot érvényesítsem a politológiai témák vizsgálatában is. Fő kutatási területem a populizmus eszmetörténete, a 19-20. századi eszmetörténet, a viccpártok, valamint a filmek és politika kapcsolata.

Pató Zsuzsanna**(BOM: 2011–2014)**

Molekuláris biológusként végeztem az ELTE-n, jelenleg paleoökológiával foglalkozom. Az ELTE Növényrendszertani, Ökológiai és Elméleti Biológiai Tanszékén vagyok másodéves doktorandusz – kutatásomban arra keresem a választ, hogy a magyarországi bükkösök hogyan reagáltak a múltbéli klímaváltozásokra és az emberi hatásokra. A BOM-ban 2011–2014 között voltam diák, 2012-től 2015-ig vettem részt aktívan a szervezésben (golyátáborok, erdélyi és hazai tanulmányi kirándulások, mentorsegítés, BOCs stb.). A Műhelynek sok jó barátot, rengeteg pozitív és még több tanulságos élményt köszönhetek. Kevés szabadidőmet igyekszem a barátaimmal tölteni (mint mindenki:), énekelek a BOM kórusában (Inferno Minor), próbálok minél többet fejlődni rajzolásban és festésben és/vagy kikapcsolódni a természetben. ▼

Pölcz Ádám

(BOM: 2012–2017)

Pölcz Ádám 2012 és 2017 között a Bolyai Műhely Alapítvány irodavezetője volt, jelenleg az ELTE Tanító- és Óvóképző Karán dolgozik adjunktusként, emellett a Magyar Nyelvi és Irodalmi Tanszék tanszékvezető-helyettese. 2018-ban PhD-zott alkalmazott retorikából. Doktori értekezésének címe: A nyelvmuvelés retorikai gyökerei. 2010 és 2018 között a Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda (Manyszi) irodavezetőjeként is dolgozott. 2015-ben a La Femme magazin az 50 tehetséges magyar fiatal közé választotta, 2016-ban pedig a Magyar Templeton Program egyik mentora volt. 2012 óta rendszeres közreműködője a Kossuth rádió anyanyelvi műsorának, 2018 júniusáig pedig az M5 kulturális csatorna anyanyelvi műsorát is vezette. Hobbija a zenélés: tanult énekelni és zongorázni is, 2010-ben pedig református kántori oklevelet szerzett. ▼

Schmidt Judit ▲

(BOM: 2001–2004)

2001-ben, az olasz nyelvi OKTV III. helyeztettként kerültem a Bolyai Önképző Műhelybe. Tanítóim, mentoraim között tudhattam Mandics Györgyöt, valamint a néhai Borbély Sándort és a néhai Köhalmi Ferencet. Dietetikusként végeztem 2005-ben, majd 2009-ben egészségügyi szaknői képesítést is szereztem. Jelenleg az egészségügyi informatika (EESZT) és az elsősorban on-line edukáció, prevenció területén dolgozom. Dietetikusi tevékenységemet számos díjjal jutalmazták (TDK szakmai nívódíj, Fürst Péter-díj, az Év Tudományos Dietetikusa megosztott díj - 2010, PRO DIETA SANA, Pro Dietetica Metabolica). Rendszeres jelennek meg cikkeim online és offline egyaránt (például a www.travelo.hu-n). A Magyar Dietetikusok Országos Szövetségének vezetőségi tagjaként, valamint az ÚJ DIÉTA szakmai lap lektoraként is tevékenykedem. Szakmai jellegű blogomat Youteefool néven vezetem.

Schronk Edina ▲
(BOM: 2015–2018)

Schronk Edina vagyok, 25 éves. Lassan egy éve dolgozom főállásban, mérnökként. Az ezelőtti időt tanulással töltöttem, de rá kellett jönnöm, hogy az élet iskolája még csak most kezdődik. Folyamatos ambivalens érzések között hánykolódom a külföld és hazai pálya, a karrier és családalapítás, a pihenés és kötelességek, emberi pozitív és negatív hatások tengerében. Nem tudom pontosan, mit akarok, de leginkább mindent, egyszerre, könnyen, lehetőleg tegnapi. Ez a fajta hozzáállás pedig sajnos következményekkel jár. Szerencsére vannak bátorítóim, támogatóim, vigasztalóim és olyanok is, akik lassításra, átgondoltságára biztatnak. Igazán szerencsés vagyok, de mégsem tudok mindig megbékélni azzal, amim van.

Sümege Réka Tünde
(BOM: 2015–2018)

Sümege Réka Tünde vagyok, okleveles pszichológus és közgazdász. A pszichológia szakot a Károli Gáspár Református Egyetemen végeztem el. Szakdolgozataim, műhelymunkáim és kutatásaim témája: a mesék pszichológiája. Jelenleg a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Gyáli tagintézményében dolgozom pszichológusként. Másodállásban korrepetáló, ifjúságsegítő tanárként tevékenykedem egy migráns háttérű gyermekekkel foglalkozó szervezetnél. A magyar nyelv oktatása és az iskolai felzárkóztatás mellett aktívan részt veszek az integrációt elősegítő tevékenységekben is. A Bolyai Önképző Műhely képzését 2015–2018 között végeztem el. Rendkívüli módon élveztem és élvezem a mai napig, hogy a Műhelyben különböző szakterületen működő tehetséges fiatalokkal van lehetőségem az Alapítvány és a tagok által szervezett programokon részt venni. ▼

Stippingner Marcell
(BOM: 2011–2014)

Fizikusként végeztem a BME-n, közben kétdiplomás képzésben két évet Franciaországban is töltöttem. Itthon több kutatáshoz csatlakoztam. Először származtatott pénzügyi termékek árazását tanulmányoztam, majd egymástól kölcsönösen függő hálózatok vizsgálatával szereztem PhD fokozatot. Jelenleg idegtudományi adatok elemzésével foglalkozom. A bolyais tanulmányaim során a Műhelyt a honlapjának üzemeltetésével segítettem. Régi-új hobbim a fotózás. ▼

Stippingerné Sípos Éva ▲
(BOM: 2011–2014)

Stippingerné Sípos Éva vagyok, Marcell csábított a Bolyaiba annak idején, mivel jómagam a rendes felvételi idején még vizsgáztam, ő bátorított a pótfelvételeire. Építészként végeztem a BME-n, műemlékek és új épületek kivitelezésével foglalkoztam a diploma megszerzése után, majd első gyermekünk születése óta otthon vagyok. Több online tanfolyamot is végeztem, mióta Ádám megszületett, és szakmán belül sem tétlenkedem, most statikai terveket rajzolok (színtén műemlékekhez).

Szármes Péter
(BOM: 2003–2006)

A győri Széchenyi István Egyetemen végzett közgazdász és nemzetközi kapcsolatok szakon. Több félévet töltött külföldön, egy évet tanult a svájci St. Galleni Egyetemen. Ennek eredményeképp folyékonyan beszél angolul és németül, franciából pedig középfokú nyelvtudást szerzett. Matematikai és informatikai érdeklődésének megfelelően az üzleti elemzés, informatika, programozás terén is elmélyítette a tudását, és doktori fokozatot szerzett informatikai szakirányon. Dolgozott az Adidas németországi központjában SAP adattárház területen, később a győri Audinál, majd a Pannonhalmi Főapátságnál kontrolling területen. Így jelentős kontrolling és üzletfejlesztési tapasztalattal rendelkezik. Érdeklődése kiterjed a gépi tanulásra, az üzleti analitikára, legújabban pedig a szervezetelemzés, tréning területére.

Szentirmai Gergely
(BOM: 2003–2006)

A BME-n végeztem villamosmérnökként 2009-ben, szakirányaim a beágyazott rendszerek és az orvosbiológia-technika. Egyetemi éveim kezdete óta foglalkozom szoftverfejlesztéssel a saját cégemben, és sok más is kipróbáltam már az üzleti életben. A válság kezdetén felkeltette a figyelmet a tőzsde, és jó fél évig aktívan kereskedtem. A pénzügyi folyamatok óhatatlanul is arra késztettek, hogy megértssem a kiváló okait; hosszasan tanulmányoztam a pénzügyi rendszert és ezek alternatíváit, helyi pénzeket, önellátó közösségeket. A kriptopénzről pár éve hallottam először, de nem volt bizalmam bennük, és sokáig nem néztem részletesen utána; hiba volt. Napi szinten több órát olvasok politikai, gazdasági és tudományos cikkeket, a hobbim a zene, többféle hangszeren játszom, a fő érdeklődési területem a minimalizmus, repetitív és az elektronikus zene, zártkörű bulikon dj-skedem, néptáncolok és egy kezdő vonós zenekarban bőgőzök. ▼

Varga András ▲
(BOM: 2016-2018)

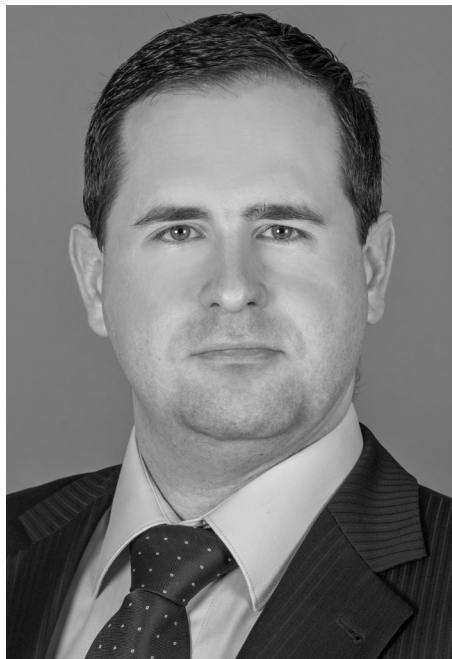
A BME Építésmérnöki Karán végeztem, Svájcban töltöttem Erasmus- és szakmai gyakorlati féléveimet. Jelenleg ingatlan tanácsadóként dolgozom az egyik „big4” cégnél. Elsősorban a sokszínű közösség és az izgalmas kulturális programok vonzottak a Bolyai Önképző Műhelybe. A közösség nyitottsága és sokrétű érdeklődése, valamint a hétfégi foglalkozásoktól a többnapos kirándulásokig terjedő programválaszték túlszárnyalta az elvárásaimat. Izgalmas és inspiratív beszélgetéseknek voltam részese, mind szakmai, mind kulturális téren. A Bolyai rávilágított, hogy az egyetemen és munkahelyen tanult szakmához képest milyen sok aspektusból vizsgálhatók az építészeti, valamint ingatlanszakmai kérdések. Nagyon fontos tanulság volt látni a foglalkozásokon és táborokban a társaság hozzáállását. A Bolyai lehetőséget adott arra is, hogy szakmai-ismeretterjesztő jellegű írásban – elsősorban cikkek formájában – kamatoztassam és fejlesszem a tudásomat.

Vecsei László

(BOM: 2003–2006)

Közgazdászként végeztem a Corvinus Egyetemen, majd időközben mérlegképes könyvelői képesítést is szereztem. Kezdetben üzleti tanácsadóként, majd öt évig kontrollerként, illetve vezető kontrollerként dolgoztam, szűkebb szakterületeim a beszerzési (request-to-pay) folyamat és informatikai támogatásának kialakítása, valamint a költségvetés-készítés, illetve részt vettem több számviteli-üzymiteli rendszer bevezetésében is. Munkaidőn kívül legszívesebben latin táncokkal, olvasással foglalkozom, illetve síelni és túrázni járok. ▼

Vincze Ildikó (Németh Ildikó) ▲ (BOM: 2000–2003)

2000-ben lettem Bolyai-tag az akkori OTDK-dolgozatom révén. 2002-től 2009-ig a Miniszterelnöki Hivatalban dolgoztam: elektronikus kormányzattal foglalkoztam, annak is a nemzetközi részével. 2009-ben összeszedtem az összes megtakarításomat és bátorságomat, és kiköltöztem Brüsszelbe a páromhoz, aki később a férjem lett. Elővettem a korábbi hobbimat, ami személyiség-fejlesztés volt. Korábban már elvégeztem képzéseket és magam is tanítottam egy módszert (Gordon-módszer), de ezt csak mellékesen csináltam. Elkezdtem tanácsadóként praktizálni azzal, amim már korábban volt, és kerestem egy képzést Angliában, amit közben el tudtam kezdeni. Ezt összesen 4 éven át csináltam, és a végén szereztem egy újabb végzettséget, ezúttal csoportanalitikus szakemberként (csoportterápia). Most, 8 évvel később stabil a pszichoterápiás praxisom. Két kicsi gyerekünk van, és kikapcsolódásként zongorázom.

Történeteink folytonossága

Amikor tizenöt évesen kikölcsönöztem első könyvemet a könyvtárból, valójában egy új, bár képzeletbeli barátot is szereztem: a Könyvet, ami végigkísérte eddigi életemet. Nem szívesen gondoltam bele abba, milyen lehetett az élet a könyvek, vagy az írás megjelenése előtt. Most már azt hiszem, tévedtem. A könyv maga csak egy eszköz, egy adathordozó, ami lassan talán eltűnik. Átvehetik a helyét az e-bookok, hangfelvételek, és ki tudja még, hogy mik. Hisszük, hogy a lényeg mégis tovább él, a folytonosság megmarad. De mi a lényeg? A lényeg a történet.

„Akinak van füle, hallja meg” – zárta saját történeteit a Mester, amivel azt üzenhette: „Add tovább!” Erre rímel az „itt a vége, fuss el véle” lezárás is. Megosztani egy történetet, és befogadni ugyanazt: ez a tapasztalat átadásának egy igen hatékony módja, Jézus legfontosabb pedagógiai eszköze is. Távoztás, ami már az őskorban létezett. A mi történeteink pedig: a monda, a mítosz, a mese, a legenda. A pletyka és az anekdota. A vers. „A vers képpé tudja sűríteni a történetet, a novella történeté a sorst” (Tóth Krisztina). A mesét elképesztő reflexivitása emeli ki a többi közül, és ez is hívja életre. Reagálás a hallgató félelmeire, vágyaira, bánatára.

Az „élő”, elmondott mese azonban kiháló félben van, helyét átveszi az

írott szó. Miután megtanulunk olvasni, elsősorban regényeket veszünk a kezünkbe, amelyek fejlesztik a képzelőerőnket, szórakoztatnak, ám tudat alatt ugyanúgy saját életünkre vonatkozó tanulságokat szeretnénk megismerni belőlük, mint egykor a mesékből. Ezért olyan fontos a mű témája, története. De mennyire illeszkednek ezek a történetek életünk eseményeihez?

Sümegei Réka Tünde pszichológus, BOM alumnus, több kutatásában is a mese és a lélek kölcsönhatását vizsgálta.

Egy alkalommal gyerekeket arra kért, írjanak mesét egy hősről. Ezeket elemezve arra jutott, hogy a történetek cselekményét, a hősök tulajdonságait nagyban befolyásolja, hogy a kis meseírók mit néznek a tévében, számítógépen, vagy éppen milyen videó-játékkal játszanak. Szuperhősrühába öltöző szereplőkkel, lézerfegyveres és fénykardos viadalokkal, robot ellenfelekkel találkozott. Emellett olyan, az életmódra való utalásokat jelentek meg, mint például a becsengetésig elvégzett hóstettek. Fontos tanulság, hogy a kislányok főszereplői többnyire nem a klasszikus népmesék passzív, megmentésre váró királylányaira hasonlítanak, hanem tevékenyek, olykor maguk is fegyvert ragadnak.

A hős alakját és kalandjait tekintve meglepő eredményt hozott a 18-19

éves nőkből álló csoport vizsgálata. A mesék harmadában nem volt felismerhető célja a főhősnek, szemben a népmesékkal, ahol legtöbbször világos cél vezérli a szereplőket. Akad olyan, jól felismerhető kezdeti cél nélküli népmese is, ahol a kaland azal kezdődik, hogy leány vagy legény kikerül a biztonságot adó környezetéből, majd saját lábára kell állnia. Ezeket útkereső mesének nevezzük, de ebben is van elérendő állapot, legfeljebb először nem fogalmazódik meg a hősből. A mese alkalmas lenne problémáink képzeleti szinten történő legyőzésére, feloldására, de ehhez arra van szükség, hogy a történet alkotója felismerje saját félelmeit.

Még valami hiányzik a vizsgálatban résztvevő fiatal nők által kreált mesékből: a szerelem utáni vágy. A gondoskodás, a környezettel való törődés gyakori motívum, de inkább a családtagok segítésére, bajba került kisállatok megmentésére irányul. Mindez pozitív személyiségfejlődés jele is lehet, ha arra gondolunk, hogy a klasszikus irodalom nem olyan sok női hősképet tud felmutatni, akik függetlenek a férfiaktól. Más szempontból vizsgálva, és feltételezve, hogy férfi vizsgálati személyekre is hasonló eredményt kapnánk, azt gondolhatjuk, hogy maga a motiváció változott meg. Egy közös családi ebédnél nem feltétlen taglaljuk, mi a szerelem, hol és hogyan lehet ismerkedni fiúkkal vagy lányokkal, és hogy

milyen személyiségjegyek alapján válasszunk párt. A testiség sok családban tabu. Szüleink szerelmi múltjáról sokszor keveset tudunk, hát még a nagyszüleinkéről. Kedvelt beszédtema lehet ugyanakkor a tanulás, a hobbi, a technológia, a versenysport, a karrier, a pénz, a vásárlás.

Egy harmadik kutatásban Réka Tünde általános iskolás korú gyermekek által írt meséket elemzett. Sok dolgot tanulhatunk a népmesékből, például azt, hogy segítők nélkül a hős küldetése kudarcra van ítélve, vagy hogy a sikerhez vezető út a tanulással van kikövezve. A gyerekek történeteiben viszont jellemzően nincsenek segítőtársak, és minden, a hőstetthez szükséges képességük veleszületett tulajdonságuk. Tanulásra tehát nincs szükségük.

A vizsgálat során Réka Tünde egy kérdőív kitöltésére is megkérte a gyerekeket. A statisztika azt mutatja, hogy a fiúk jobban szeretik a számítógépes meséket, mint a lányok, akik viszont szívesebben olvasnak. Szerinte ennek egyik oka az agresszió lehet. A fiúk kiskoruk óta az fiziológiai adottságként tekinthető agresszióttöbblet elnyomására, kordában tartására vannak nevelve, és emiatt több retorzió érheti őket a köznevelési intézményekben. A feszültséget viszont remekül oldhatják az agresszió kiélésére alkalmas

számítógépes játékok, ezért a fiúk korán közeli kapcsolatba kerülhetnek a digitális eszközökkel. A lányok viszont általában jobban simulnak az oktatás követelményeihez, könnyebben és szorgalmasabban követik a mindkét nemre érvényes szabályokat és elvárásokat, ezért több pozitív visszacsatolást kapnak. Hamarabb megszeretik az olvasást, hiszen ők nem agresszívak, hanem nagyon szociálisak, általában álmodozók, romantikusak, és ilyen történetekre való vágyukat a könyvek jól ki tudják elégíteni.

Látjuk, hogy nemcsak az individualizmus térnyerése, de a nemek közti különbségek is meghatározzák, hogy az egyént milyen történet érdekli. Ez az érdeklődés pedig egyre gyorsabb változásokat eredményezhet, például a magyartanításhoz felhasznált könyvek esetében. Sokan hiányolják a női szerzőket a kánonból, mások pedig kiegészítik az órai anyagot és a kötelező olvasmányok listáját is megváltoztatják, hogy olyan műveket mutathassanak be és dolgozhassanak fel a tanulókkal, mint a *Zabhegyező*, a *Csikk*, a *Máglya*, Tóth Krisztina versei (*Dosszié*, *Anyai lista*, *Most viszik*) és novellái (*Egy boszorka*, *A nyak*).

Héra Bálint

Kosztolányi Dezső: A kulcs

Az apa és fiú viszonya, a hivatali világ ábrázolása jelenik meg Kosztolányi kései novellájában, *A kulcs* című elbeszélésében. Egy tízéves kisfiú, Takács Pista bemegy a hivatal illetékosztályára. Anyja küldte be, hogy elkérje a kamrakulcsot. A kisfiú néhány perc bolyongás után, Szász bácsi segítségével megtalálja az illetékosztályon apját. Megkapja a kamrakulcsot, beszélget apja főnökével, és hazamegy. A hatalmat képviselő hivatal bürokratikus, hierarchikus világának Pista még nem részese, számára ez a hely tiltott világ, az apa féltve őrzött titka. A *kulcs* ebbe a „megközelíthetetlen valóságba” avat be, ezért a megnyitás szimbólumát jelképezi a novellában.¹ Ezen keresztül megnyílik az út szimbolikusan Pista előtt egy addig még ismeretlen hely felé: a felnőttek sokszor hierarchikus, sűrű világa.² Ezt az elzárt világot a hivatal képviseli, mely Takács féltve őrzött titka volt családjá előtt.

Az apa azt a korabeli polgári gondolkodást képviseli, mely szerint a gyermekek és felnőttek világa élesen elválik egymástól.³ Takács az eltiltással nemcsak fia védettségét őrzi meg, hanem saját tekintélyét is fenntartja családjá előtt. Így az apa a leghatalmasabb, akivel

„különben se lehetett tréfázni”. A titkos hivatali világról kialakult mitikus képvel az apa tekintélyt tud szerezni otthon a családban. Ennek felértékelődése a tárgyak méretében is megnyilvánul. A családban a magas, erős apa képviseli a hatalmi viszonyt, de a méretek Takács hivatali szobájában leértékelődnek⁴: csupán a legkisebb asztalnál ül, bent a sarokban. A nagy asztal mellett egy kisebb, kopasz ember ír, s a főnök, a hatalom egy kicsi emberke, egy „Inci-finci úr”. A kicsinyítést illusztrálja a jelzők fokozása is, az apa kis íróasztala „nyomorék, hektikás”. A látvány hatására elindul Pista lelkében apja mítoszának leértékelődése. Ez explikálódik a narrátori nézőpontban is. Ezzel nemcsak apjáról kialakított képe kezd megsemmisülni a kisfiú tudatában, hanem az a mítosz is, amelyet eddig a hivatal titokzatos világáról és az apa munkájáról hitt. Az illetékosztály szobájában az apa már nem tudja leplezni valódi önmagát, még szigorával sem. Takács, ahogy meglátja fiát, megszegyeníti. Miként Rónay György írja, az „apa a hivatal mellé áll.”⁵ Magatartása azonban

¹ VASY Géza, *Kosztolányi Dezső, A kulcs = Huszonöt nagyon fontos novella. Művek és műelemzések*, szerk. BORBÉLY Sándor, 1997, 241–242.

² Uo., 236–246.

³ Uo., 240–241.

⁴ HIMA Gabriella, *Apák és fiúk. A hatalmi diszkurzus verbális és nem verbális szintjei Kosztolányi Dezső a „Fürdés” és a „kulcs” című novelláiban = Ferenczi László köszöntése 65. születésnapja alkalmából*, szerk. FRIED István, KABDEBŐ Lóránt, KOVÁCS Viktor, Miskolc, ME-BTK, SZTE-BTK, 2003, 73.

⁵ RÓNAY György, *Kosztolányi Dezső, A kulcs = Miért szép? Századunk magyar novellái elemzéseiben*, jegyz. és szerk. RÓNAY György, VARGHA Kálmán,

értelmezhető úgy is, hogy a megszégyenítő szigorral önmagát védi, a saját becsületét fia előtt. Takács továbbra is ugyanolyan a szigorú apaként bánik fiával, ahogy ő otthon ismeri. Ahogy a fiúhoz beszél, abban egyszerre érzékelhető meglepettség és ridegség. Megszégyenítő jelenet, miközben a zsebében turkál, hogy elővegye a kamrakulcsot, és kipotyog a zsebének tartalma. Az otthoni intim szférát idézi a zsebből kipotyogó többi tárgy is. A megszégyenülésre Takács visszavág fiának, ledobja a kulcsot a földre. Szidja és megalázza szavaival. A földre dobott kulccsal érzékelteti, hogy továbbra is fenn akarja tartani a családon belüli hatalmi pozícióját.

A hivatal eddig titokzatos világa, az apa hivatali munkájáról eddig hallottak és az apa szigora tekintélyt adott Takácsnak fia előtt. A családban a hierarchikus viszonyt a testi méretek jelképezik, ez a rend a hivatali világban leértékelődik. Takács „nagyobb, mint a főnök, legalább egy fejjel nagyobb”, ám mégis meghajol főnöke előtt. Ennek következtében is módosul Pista apjáról kialakított képe.

Az illetékosztály szobájában veszélybe kerül Takács apai tekintélye. Pista tisztességesen meghajol apja előtt, amit ő hátulról a „falnak támaszkodva” nem hallott. Pista apjának kijáró tisztelettelköszön Takácsnak. De Takács, a szigorú apa kelletlenül fogadja fiát.

Takács tekintélye ugyanakkor nemcsak fia előtt kerül veszélybe. Az otthoni személyes intim szférát tárja fel Takács kifordított zsebe: „Az asztalra csapott egy cigarettatárcát, egy papírba csomagolt vajas zsömlét, egy szemüvegtokot, egy jegyzőkönyvet meg egy zsebkendőt.”

Takács szigora ellenére sem tudja már elkerülni végzetét. Hamarosan megjelenik főnöke. Ekkor ő kerül fia megalázott helyzetébe, s elveszti azt a szerepet, amikor nem lehet vele „tréfázni”. Illemtudó viselkedését Takács veszi át Pistától, tisztességtudóan felel a felette álló úrnak. A hatalom előtt még máshogy is beszél fiáról, mutatva ezzel, hogy milyen jó apa. Hogy mindez csak kényszerből történik, érzékelteti a rövid jelenet elbeszélésének ideje. Sietve hazaküldi fiát.

Pista nem tekinti a főnököt a hatalomnak. Amikor beszélget vele, illedelmesen és bátran válaszol a főnök kérdéseire, „csengő hangon”, egyenes testtartással. Pista számára továbbra is Takács a leghatalmasabb úr, a távozásakor mélyen meghajol, először apja előtt. Zavarát egyedül csak pirulása árulja el. Miközben elhagyja a hivatalt, útközben kibontakozik Pista lelkében az illetékosztályon történtek lélektani hatása, amely a fiú sírásával jut kifejeződésre.

Kovács T. Klaudia

„A hazaszeretet mint Ámor...” – Széchenyi gondolatai

Széchenyi a *Hitel Előszójában* egy olyan gondolatot ír le, amelyre leendő tanárként rögtön felfigyeltem: „minden emberben van valami jó, mint virágokban méz”, és minden embertől lehet valamit tanulni. Az ember mint egyén és az emberiség, a társadalom egyaránt a fejlődésre, az egyre jobbá válásra törekszik.

Úgy látja Széchenyi 1829-ben, hogy Magyarországon igen nagy igény van erre: „igen soknak célja csak egy: nemes és dicső, s nem egyéb, mint a közjó előmozdítása.” A jóra azonban sokféleképpen törekedünk, és ha még a cél közös is, a megvalósítási sorrendben vannak különbségek. Példákkal adja olvasói tudtára Széchenyi e gondolatát, amikor különböző emberek véleményét idézi: az egyik szerint híd kellene Pest és Buda között, a másik szerint út Horvátországba; az egyik úgy véli, színház kell Pestre, a másik úgy látja, fák a Duna-partra stb. A különböző nézőpontok ütköznek a haza fejlődése tekintetében. Széchenyi szerint túl sokan vannak olyanok, akik „szomorúan füttyörészik el a mohácsi veszedelem nótáját”, hozzáteszi: „az okos ember nem néz annyira háta mögé, mint inkább maga elibe, s elvesztett kincse siratása helyett inkább azt tekinti s vizsgálja, mit menthetett meg, s avval béelgedni s lassankint, többet

szerezni iparkodik.” Ezt a gondolatot a ma emberének is érdemes lehet megfontolni, hiszen ha mindig a múlton (legyen az saját vagy a hazánk múltja) tipródunk, nem tudjuk a jövőt építeni.

És hogy milyen a bölcs hazafi? A legnagyobb magyar szerint az, „ki lehetőt kíván, [...] lélekderülten él, [...] a közjóért fáradozván, nem panaszkodik mindegyre hasztalan.” Az ember a hibákat magában keresse először, és csak azután másokban. A közember célja ne a jóakarók megszerzése legyen (akik közül egy része később ellene fordul), „hanem hogy használjunk”. Hasznosak legyünk, akár igazat és hasznosat mondunk, akár nem. Nem hazafik azok Széchenyi szerint, akiket csak a jövedelmeik és az egzisztenciájuk kötik az anyaföldre, s saját hazájukat gúnyolják, hiszen „még az undok szarka se mocskítja be tulajdon fészket.” De azokat is bírálja, akik közönyösek, és „here gyanánt csak henyélve híznak a haza zsírján.” A korszak nagybirtokos rétegét a gróf összetartásra, tapasztalatszerzésre és együttgondolkodásra szólítja fel. A régebbi korok irodalmi szokásait jól tükrözik, hogy Széchenyi az *Előszó*ban elnézést kér az olvasótól, ha írása nem hozná a várt eredményt, nem lenne hasznos, s megígéri, hogy ő mindent megtesz ennek elkerülése érdekében.

Széchenyi sírja Nagycenken
(a szerző fotója)

Széchenyi a *Bévezetésben* felveti, hogy a nemzetek virágzásának okait többnyire (a „vak szerencse” mellett) az „egészséges agyvelő” és a tudományok kiemelt szerepe magyarázza. A férfi számára legszebb tudomány pedig „embertársai java s boldogsága okainak nyomozása s kifejtése.” Az ország állapotának pontos megismerése segít kialakítani a fejlődéshez hatékony irányvonalat. De hogy lesz valaki tudós ember? Széchenyi így válaszol erre a kérdésre: „Nem a tanulá-

s tudományok mennyisége teszi az embert okossá, hanem azok megemésztése s jó elrendeltetése”. A gazdasági megújulásban nem lehet a gróf szerint a maradiság elve a győztes, hiszen be kell látni, hogy a pénzügyi nehézségeket a régi rendszer okozza, ezért azt új alapokra helyezéssel lehet csak javítani, és nem annak megtartásával.

„A hazaszeretetet sokan úgy képzik, mint Amort, bekötött szemekkel.” – írja a *Végszóban* Széchenyi István, azaz nem akarják látni az emberek saját nemzetük hibáit, fejlődésének gátjait. A hazaszeretet viszont „nem vak szerelem [...], de mégis tökéletlen érzés.” A hazát becsmérnök ereje a legnagyobb magyar szerint kevés, egy példát is hoz fel erre: „Mit árthat a régi s erős várnak, ha valaki vak mérgében sárt s követ hajít ellene?” A *Hitelben* Széchenyi – ahogy a *Végszóból* kiderül – kerüli a szélsőségeket: a „lehető jót”, a reális célokat, és nem a „képzelt jót”, az illúziót kívánja elérni. A jövőbe tekint, mert „a múlt elesett hatalmunkból, a *jövendőnek* urai vagyunk.” Végül pedig hozzát teszi: „sokan azt gondolják: Magyarország – volt; – én azt szerettem hinni: *lesz!*” Széchenyi *Hitel* című írásának sorai a 21. század magyar értelmiségének is erővel és példával szolgálhat, gondolatai ma is érvényesek, megfontolandók.

Blankó Miklós

Élet a 20. századi magyar vidéken

Magyarország számára a 20. század egy mozgalmas és sokszor tragikus időszak volt, melyet nagy háborúk, népmozgások és politikai krízisek öveztek. Ezek alatt az évek alatt a társadalom is jelentős megújuláson ment át, válaszként a változó időkre.

A század elején az urbanizáció még igen alacsony mértékű volt. Míg a főváros erőteljes növekedésen és átalakuláson ment át, amelyet nagyban befolyásolt a politika és a háborúk, a vidéki élet viszonylag változatlan maradt. Hazánkban az urbanizáció mértéke sokáig csak lassan növekedett, az ország a század végéig agrár beállítottságú maradt.

A vidéki életmódot három nagy történelmi esemény változtatta meg jelentős mértékben. Az első a trianoni békeszerződés volt, amelynek következtében többek között jelentősen átalakult az ország gazdasága. Közel 300 000 magyar települt át az elcsatolt területekről Magyarországra, többségük a városokba, amitől megugrott az urbanizáció mértéke, és az ipar is nagyobb szerephez jutott. Ez idő alatt egyre többen kezdtek el a városokba költözni és a vidéki népesség kezdett „korosodni”.

A második, talán legszámottevőbb változás a második világháború vége

volt. Ezt a lezárást nagymértékű „népesség-áthelyezések”, kollektivizáció és kivándorlás követte. Vidéken a közösségi farmok létrehozása katasztrofális eredményekhez vezetett

társadalmilag és gazdaságilag egyaránt. A földelkobzások által okozott feszültségek hozzájárultak az '56-os forradalom kialakulásához, és sokan mentek el a városokba a jobb megélhetés reményében.

A harmadik változás a rendszerváltást követően történt, amikor a piacgazdaság bevezetése és a hirtelen megrugró munkanélküliség következtében nagyon sokan költöztek a városokba, főleg Budapestre. A fiatalabbak nagy többsége otthagyta a vidéket, és az erősen korosodó falusi lakosság száma folyamatos csökkenésnek indult.

Ezen jelentős átalakulások ellenére a vidéki élet képe és kultúrája sokat megőrzött az eredeti formájából. A faluközösség kis létszámú és nagyon alacsony mobilitású volt, tehát az emberek ritkán költöztek el; jellemző volt, hogy egy ház generációkon keresztül a család birtokában marad. Ez jellemzően ahhoz vezetett, hogy több generáció élt együtt egy telken, de nem feltétlenül egy házban. A mezőgazdálkodás nagy szerepet kapott minden család életében, amely köré sok közösségi alkalom épült. Ilyen volt például amikor az asszonyok közösen fosztottak s morzsoltak kukoricát.

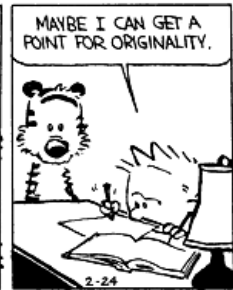
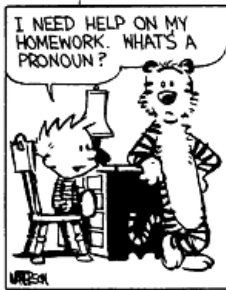
A családra helyezett hangsúly miatt természetes volt, hogy a gyerekek segítenek a szüleiknek a munkában, és el-tartják, segítik őket öregkorukban. Vidéken elterjedtebb volt a vallásosság,

és a falu zártabb mivoltából fakadóan sokkal szigorúbban vették az emberei kapcsolatokat, mint a városban. Az iskoláztatás nagy hangsúlyt kapott, büszkeséggel töltötte el a családot egy tanult gyermek, mivel ez tűnt a kitörés legjobb módjának.

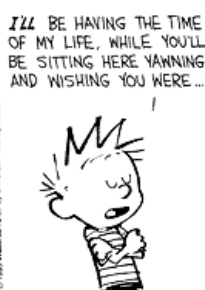
Az alacsony jövedelem, az elmara-dott infrastruktúra és a lehetőségek hiánya megnehezítette az életet vidéken. A háború után a szocialista rendszer alatt növekedett az ipar szerepe és ezzel együtt a városokba való beköltözés is, főleg a fiatalok körében. A megmaradt népesség fokozatosan öregedett, a régi szokások lassan kezdtek kihalni az idősebb generációval együtt.

Varga Vajk

forrás: pinterest.com

forrás: moly.hu

Impresszum

Szerkeszti: Herbst Rebeka
Munkatársak: Blankó Miklós, Héra Bálint,
Kovács Teréz Klaudia, Varga Vajk
Korrektor: Illyés András
Tördelő: Telek Zsuzsa

A borítón Caspar David Friedrich festménye látható.

Szerkesztőség: 1148 Budapest, Örs vezér tér 11. fszt. 1.

E-mail: bom@e-nyelv.hu

Honlap (korábbi számokkal): www.bolyaimuhely.hu

Alapítva 2011-ben.

A Bon-BOM című lapot a Médiahatóság 2012 októberében nyilvántartásba vette.

Megjelenik 2019-ben a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával.